# Skatteutskottets betänkande 1984/85:8

## om basenheten vid 1987 års taxering (prop. 1984/85:9)

### Sammanfattning

I propositionen behandlas frågan om basenhetens storlek vid 1987 års taxering. Förslaget, som biträds av utskottet, innebär att basenheten bibehålls vid samma nivå som vid 1986 års taxering.

Mot utskottets beslut har anförts reservation av (m), (c) och (fp).

### Propositionen

Regeringen (finansdepartementet) föreslår i proposition 1984/85:9 att riksdagen antar ett vid propositionen fogat förslag till lag om ändring i lagen (1977:1071) om basenhet.

I propositionen föreslås en sådan ändring av gällande bestämmelser att den indexuppräkning av basenheten som tillämpades taxeringsåren 1980–1983 inte automatiskt sker inför taxeringsåret 1987. Åtgärden syftar till att ett senare beslut angående basenheten vid denna taxering skall kunna tillämpas även i fråga om skattskyldiga med s. k. brutet räkenskapsår.

Lagförslaget har följande lydelse.

### Förslag till
### Lag om ändring i lagen (1977: 1071) om basenhet

Härigenom föreskrivs att 1–3 §§ lagen (1977: 1071) om basenhet[1] skall ha nedan angivna lydelse.

| *Nuvarande lydelse* | *Föreslagen lydelse* |
|---|---|
| | 1 §[2] |
| Basenhet enligt 10 § 1 mom. lagen (1947: 576) om statlig inkomstskatt fastställes av regeringen från och med år *1985* varje år före utgången av september månad. | Basenhet enligt 10 § 1 mom. lagen (1947: 576) om statlig inkomstskatt fastställes av regeringen från och med år *1986* varje år före utgången av september månad. |

[1] Senaste lydelse av lagens rubrik 1982: 418.
[2] Senaste lydelse 1982: 418.

2 §[3]

| | |
|---|---|
| Basenhet utgör för varje taxeringsår ett belopp som motsvarar *7800 kronor multiplicerat* med årets jämförelsetal. Basenheten avrundas nedåt till helt hundratal kronor. | Basenhet utgör för varje taxeringsår ett belopp som motsvarar *basenheten för taxeringsåret 1987 multiplicerad* med årets jämförelsetal. Basenheten avrundas nedåt till helt hundratal kronor. |

3 §[4]

| | |
|---|---|
| Jämförelsetalet för taxeringsåret är det tal som anger förhållandet mellan det allmänna prisläget i augusti månad två år före taxeringsåret och augusti månad år *1984*. Därvid skall förändringarna i det allmänna prisläget beräknas med bortseende från indirekta skatter, tullar, avgifter och ändringar i energipriser samt tillägg göras för subventioner. | Jämförelsetalet för taxeringsåret är det tal som anger förhållandet mellan det allmänna prisläget i augusti månad två år före taxeringsåret och augusti månad år *1985*. Därvid skall förändringarna i det allmänna prisläget beräknas med bortseende från indirekta skatter, tullar, avgifter och ändringar i energipriser samt tillägg göras för subventioner. |

---

Denna lag träder i kraft den 1 januari 1985 och tillämpas första gången vid 1987 års taxering. Basenheten vid denna taxering skall vara 7800 kronor.

## Motionerna

1984/85:45 av Thorbjörn Fälldin m. fl. (c)

I motionen yrkas att riksdagen avslår propositionen,

1984/85:51 av Bengt Westerberg m. fl. (fp)

I motionen yrkas

1. att riksdagen beslutar avslå proposition 1084/85:9,

2. att riksdagen som sin mening ger regeringen till känna vad i motionen anförts *om riktlinjer för skattepolitikens utformning*,

1984/85:52 av Ulf Adelsohn m. fl. (m)

I motionen yrkas

1. att riksdagen avslår proposition 1984/85:9,

2. att riksdagen som sin mening ger regeringen till känna vad i motionen anförts om inriktningen av skattepolitiken.

## Utskottet

Riksdagen antog våren 1982 ett förslag till skattereform att genomföras i tre etapper inkomståren 1983, 1984 och 1985. Riksdagsbeslutet innebar bl. a. att den ursprungligen avsedda, automatiska indexanknytningen av skikt-

[3] Senaste lydelse 1983: 1048.
[4] Senaste lydelse 1982: 418.

gränserna i skatteskalan under reformperioden ersattes med en på förhand fastställd uppräkning, motsvarande i genomsnitt 5,5 % om året. För 1985 (1986 års taxering) bestämdes basenheten till 8 100 kr.

Genom riksdagsbeslut i december 1983 (prop. 1983/84:69, SkU 17, SFS 1983:1047) begränsades uppräkningen av basenheten till ca 3 % för 1985. Basenheten för detta år blev härigenom 7 800 kr. i stället för 8 100 kr. Under våren 1984 skedde en viss höjning av inkomstskatten genom borttagande av förvärvsavdraget och höjning av skatteuttaget i inkomstskiktet 1-4 basenheter med en procentenhet.

I den nu aktuella propositionen föreslås att lagstiftningen ändras så att någon automatisk uppräkning av basenheten inte sker inför år 1986 (taxeringsåret 1987). Även vid denna taxering skall således basenheten utgöra 7 800 kr. Av propositionen framgår att finansministern inte anser det möjligt att nu ta ställning till basenheten vid 1987 års taxering och att beslut i denna fråga kan fattas först när de ekonomiska förhållandena under år 1986 kan bedömas med betydligt större säkerhet än som f. n. är möjligt. Avsikten är att ett eventuellt senare beslut angående basenheten vid 1987 års taxering skall kunna tillämpas fullt ut även i fråga om skattskyldiga med beskattningsår som redan börjat när beslutet tas. Genom den föreslagna låsningen av basenheten utgör förbudet mot retroaktiv lagstiftning inte något hinder mot en sådan tillämpning.

I partimotionerna 52 från (m), 45 från (c) och 51 från (fp) yrkas avslag på propositionen. Motionärerna anser övervägande skäl tala för bibehållande av ett fullständigt och automatiskt verkande inflationsskydd av skatteskalan. Ett återkommande argument i motionerna är att en urholkning av inflationsskyddet i praktiken innebär stora skatteskärpningar för de enskilda inkomsttagarna och därför är ägnad att negativt påverka arbete, sparande och produktion.

Motionerna från (m) och (fp) innehåller - förutom yrkande om avslag på propositionen - en begäran att riksdagen som sin mening skall ge regeringen till känna vad i motionerna anförs om inriktningen av skattepolitiken. Moderaterna framhåller bl. a. att den statliga inkomstskatten på lång sikt bör avskaffas utom för skattskyldiga med höga inkomster, att marginalskatterna under tiden 1985 - 1988 för flertalet heltidsarbetande bör nedbringas till högst 40 % med ett tak vid 70 % i de högsta inkomstskikten och att begränsningen av underskottsavdragens skattemässiga värde bör slopas. De anser vidare en förutsättning för en varaktig marginalskattesänkning vara att inflationen inte tillåts höja skatteuttaget. Även enligt (fp) bör ambitionen på sikt vara att sänka det totala skattetrycket. Brytpunkten bör - menar motionärerna - sättas väsentligt högre än f. n. och marginalskattetaket sänkas till 70 %. Vidare bör sambeskattningen av makars kapitalinkomster slopas.

Förslaget i propositionen skall ses mot bakgrund av att de av riksdagen förra hösten och i våras beslutade skattehöjningarna avseende taxeringsåret 1985 samt taxeringsåren fr. o. m. 1986 till följd av retroaktivitetsförbudet inte

kunnat tillämpas fullt ut på skattskyldiga med s. k. brutet räkenskapsår och att reglerna om sambeskattning av makars B-inkomster av samma skäl gjort det nödvändigt att tillämpa de äldre, förmånligare skattereglerna på båda makarna, om de skall tillämpas för en av dem. Genom att de äldre reglerna tillämpas på all inkomst under beskattningsåret kan en person, vars inkomst till helt övervägande del härrör från en förvärvskälla med kalenderår som beskattningsår, bli lindrigare beskattad därför att han har en obetydlig inkomst från en förvärvskälla med brutet räkenskapsår. Detta kan inte anses materiellt tillfredsställande, särskilt som beslut vilka innebär sänkningar av skatten normalt tillämpas fullt ut även på förvärvskällor med brutet räkenskapsår. Även från administrativ synpunkt har de av förra riksdagen beslutade inkomstskatteskärpningarna haft olyckliga effekter, eftersom skilda skatteskalor måst tillämpas vid en och samma taxering.

Utskottet delar departementschefens uppfattning att slutlig ställning till basenhetens storlek vid 1987 års taxering bör tas först när de ekonomiska förhållandena under år 1986 kan bedömas med större säkerhet än f. n.

Basenheten för taxeringsåret 1987 grundas enligt nu gällande lagstiftning på prisutvecklingen mellan augusti 1984 och augusti 1985. Som framhålls i propositionen innebär detta att skatterna vid 1987 års taxering, vilka delvis tas ut som preliminär skatt på 1986 års inkomster, bestäms av prisutvecklingen under en betydligt tidigare period. Som framhålls i (c)-motionen och i propositionen kan detta i vissa fall leda till resultat som från stabiliseringssynpunkt är mindre tillfredsställande. I (c)-motionen framhålls för övrigt att från nämnda utgångspunkter ett alternativt indexeringssystem kan behöva övervägas som skulle kunna ge en bättre anpassning mellan indexuppräkningen och det aktuella inkomstårets faktiska inflation.

Med det anförda tillstyrker utskottet propositionen och avstyrker motionerna i motsvarande del. Utskottet anser det inte möjligt eller lämpligt att i nu förevarande sammanhang göra några uttalanden om skattepolitikens inriktning på kortare eller längre sikt och avstyrker följaktligen (m)- och (fp)-motionerna i dessa delar.

Utskottet hemställer

1. beträffande *propositionen*
   att riksdagen med bifall till proposition 1984/85:9 och med avslag på motionerna 1984/85:52 yrkande 1 och 1984/85:51 yrkande 1 samt motion 1984/85:45 antar det vid propositionen fogade förslaget till lag om ändring i lagen (1977:1071) om basenhet,
2. beträffande *skattepolitikens inriktning*
   att riksdagen avslår motionerna 1984/85:52 yrkande 2 och 1984/85:51 yrkande 2.

Stockholm den 25 oktober 1984

På skatteutskottets vägnar
RUNE CARLSTEIN

*Närvarande:* Rune Carlstein (s), Knut Wachtmeister (m), Valter Kristenson (s), Stig Josefson (c), förste vice talman Ingegerd Troedsson (m), Olle Westberg (s), Hagar Normark (s), Ingemar Hallenius (c), Egon Jacobsson (s), Karl Björzén (m), Kjell Johansson (fp), Lars Hedfors (s), Ewy Möller (m), Bruno Poromaa (s) och Erkki Tammenoksa (s).

## Reservationer

### Propositionen (mom. 1)

1. Knut Wachtmeister (m), Stig Josefson (c), förste vice talmannen Ingegerd Troedsson (m), Ingemar Hallenius (c), Karl Björzén (m), Kjell Johansson (fp) och Ewy Möller (m) anser

*dels* att det avsnitt av utskottets yttrande som börjar på s. 3 med "Förslaget i" och slutar i fjärde stycket på s. 4 med "motsvarande del" bort ha följande lydelse:

Syftet med införandet av ett automatiskt verkande inflationsskydd var framför allt (jfr. prop. 1977/78:49) att man ville skapa garantier för att de fördelningspolitiska avvägningar som uttryckts genom riksdagens beslut om skatteskalan blev bestående tills beslut fattats om en ändrad avvägning. Man ville bryta den årliga sammankopplingen mellan löneförhandlingar och beslut om skattejusteringar och ge skatteskalan det mått av varaktighet som krävdes för att arbetsmarknadens parter skulle kunna överblicka konsekvenserna av ett flerårigt löneavtal.

Dessa enligt utskottets mening tungt vägande skäl för en indexering av skatteskalan äger alltjämt giltighet, och utskottet finner det mot den bakgrunden beklagansvärt att regeringen ansett sig böra successivt urholka inflationsskyddet. Förslaget i propositionen kan inte tolkas på annat sätt än att regeringen har för avsikt att inför 1987 års taxering ytterligare försämra indexskyddet för skatteskalan.

Som framhålls i motionerna innebär en ofullständig eller helt utebliven anpassning av beskattningen till inflationen betydande skatteskärpningar såväl procentuellt som i absoluta tal för en majoritet av inkomsttagare.

Sedan socialdemokraterna övertog regeringsmakten 1982 har regeringen ökat skatteuttaget med sammanlagt 26 miljarder kr. genom skattehöjningar och införande av nya skatter. I dagarna har lagts fram förslag om ytterligare skatteskärpningar i form av en särskild fastighetsskatt och betydande höjningar av den särskilda skatten på bensin, av kilometerskatten och av energiskatten på el. Mot bakgrund av alla dessa skattehöjningar kan det enligt utskottets mening inte anses rimligt att en utebliven kompensation för inflationen skall få bidra till att ytterligare skärpa skattetrycket och därmed försämra förutsättningarna för arbete, sparande och ökad produktivitet.

Med det anförda tillstyrker utskottet avslagsyrkandena i motionerna från m, c och fp.

*dels* att utskottet under mom. 1 bort hemställa

att riksdagen med bifall till motion 1984/85:45 och till motionerna 1984/85:51 yrkande 1 och 1984/85:52 yrkande 1 avslår proposition 1984/85:9.

**Skattepolitikens inriktning**

**2.** Knut Wachtmeister, förste vice talmannen Ingegerd Troedsson, Karl Björzén och Ewy Möller (alla m) anser

*dels* att det avsnitt av utskottets yttrande på s. 4 som börjar i fjärde stycket med "Utskottet anser" och slutar med "dessa delar" bort ha följande lydelse:

Utskottet delar den i moderaternas partimotion framförda uppfattningen att det samlade skattetrycket måste sänkas. Endast härigenom kan man stimulera arbete, sparande och produktivitet. Det skattepolitiska reformarbetet måste påbörjas omedelbart och inriktas på att göra inkomstskatten i stort sett proportionell för skattskyldiga i vanliga inkomstlägen. Målet bör vara att under tiden 1985–1988 sänka marginalskatten för flertalet heltidsarbetande till högst 40 % med ett tak på 70 % i de högsta inkomstskikten. Det skattebortfall som uppkommer härigenom bör finansieras med nedskärningar i statsutgifterna och genom att man slopar skattereduktionen för fackföreningsavgifter.

Fullt inflationsskydd bör snarast återinföras och basenheten höjas till 8 200 redan fr. o. m. 1986 års taxering. Vid denna taxering bör vidare gränsen för 50 % marginalskatt sättas vid 18 basenheter, marginalskatten maximeras till 75 % och begränsningen av underskottsavdragens skattemässiga värde slopas.

Vid inkomstskattens utformning måste hänsyn tas till familjernas försörjningsbörda. Detta bör, som framhålls i (m)-motionen, ske i form av ett grundavdrag vid kommunaltaxeringen. Utskottet tillstyrker således att ett grundavdrag för barn genomförs i tre steg. Avdraget bör utgå tills dess barnet fyller 18 år och uppgå till högst 15 000 kr. Det bör finansieras genom en successiv sänkning av det allmänna grundavdraget till 3 000 kr. Samtidigt bör skatteuttaget minskas med 2 procentenheter i inkomstskiktet 9–12 basenheter.

Vad utskottet anfört bör ges regeringen till känna.

*dels* att utskottet under mom. 2 bort hemställa

att riksdagen med bifall till motion 1984/85:52 yrkande 2 och med anledning av motionerna 1984/85:51 yrkande 2 som sin mening ger regeringen till känna vad utskottet anfört om skattepolitikens inriktning.

**3.** Kjell Johansson (fp) anser

*dels* att det avsnitt av utskottets yttrande på s. 4 som börjar i fjärde stycket med "Utskottet anser" och slutar med "dessa delar" bort ha följande lydelse:

Utskottet delar den i (fp)-motionen framförda uppfattningen att det totala skattetrycket på sikt bör sänkas. Redan för år 1985 (taxeringsåret 1986) bör skatteskalan fastställas med utgångspunkt i fullt inflationsskydd. Gränsen för högst 50 % marginalskatt bör sättas vid en inkomst om 200 000 kr. i dagens penningvärde och marginalskattetaket sänkas till 70 %. Vidare bör de inslag av sambeskattning, bl. a. i fråga om kapitalinkomster, som ännu finns kvar i skattesystemet slopas.

*dels* att utskottet under mom. 2 bort hemställa

att riksdagen med bifall till motion 1984/85:51 yrkande 2 och med anledning av motion 1984/85:52 yrkande 2 som sin mening ger regeringen till känna vad utskottet anfört om skattepolitikens inriktning.

## Särskilt yttrande

Stig Josefson och Ingemar Hallenius (båda c) anför:

För centerpartiet är den viktigaste uppgiften inom skattepolitiken att snarast förverkliga den målsättning som fastslogs i trepartiöverenskommelsen 1981, nämligen att sänka marginalskatten till högst 50 % för 90 procent av inkomsttagarna. Detta innebär bl. a. en rätt betydande höjning av nivån för den s. k. brytpunkten. Därefter måste på sikt den direkta skatten och därmed marginalskatten sänkas ytterligare.

En skatteomläggning får inte medföra att skattebelastningen flyttas över på dem som har låg inkomst. Centern kan aldrig acceptera en fördelningspolitik som innebär en ytterligare pålaga på dem som har den svagaste bärkraften.

Ett förverkligande av utgiftsskattesystemet skulle enligt vår uppfattning lösa många av dagens skatteproblem, och bör därför noga prövas.

***minab/gotab*** Stockholm 1984 79192